

Yakın Tarihimizde Bayındırlık Hareketinin Başlangıcı ve Dahili Siyasetimizin Geçirdiği Merhalelere Bir Bakış

(Devam ve son)

Geng Cumhuriyet kollarını sıvayıp da sistematik bir şekilde bayındırlık ve imar faaliyetlerine girişmeden önce hiç rahat yüzü görmemişti. Zira Milli Mücadeleden çıktıktan sonraki durum Lozan Konferansı açılışında İsmet İnönü'nün ifade ettiği gibidir : «Hâlâ bu dakikada bile bir milyondan ziyade Türk'ün Küçük Asya ovalarında ve yaylalarında evsiz ve ekmeksiz, serseri gibi dolaştıklarını hatırlatmak isterim. Türk Milleti bu insan takatı üstündeki fedakarlıklara katlanmak, suretiyle, medenî insanlık arasında derin bir hayat kuvvetine malik milletlere has olan mevcudiyet ve istiklâl hakkı ile sulh ve sükûna çalışmak unsuru olmak üzere büyük bir mevki kazanmıştır.»

İç siyasetimizin şekillendiği Büyük Millet Meclisi 1921 ile 1923 seneleri arasında büyük fırtınalara sahne olmuştur. Bunlardan birincisi B. M. M. nin mühim bir kısım selâhiyetlerini Atatürk'e veren Kanunun Meclisce kabulü vesilesiyle (Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti) nin içinde meydana gelen iki grubun mücadeleye girişmesidir :

«Vekillerin sureti intihaplarına dair olan 1920 tarihli kanun, 8 Temmuz 1922 de B.M.M. tarafından tâdil edilmişti. Bu tâdilün türlü sebepleri vardı. Millet Meclisi, Sakarya Zaferinden evvel çıkarılmış olan Başkumandanlık Kanunu ile mühim bir kısım selâhiyetlerini kendi reisine, yani Mustafa Kemal Paşaya vermiş bulunuyordu.

1921 senesinin son aylarında Meclis içerisinde bazı hareketler olmuş, Müdafaa-i Hukuk Grubu ikiye ayrılmıştı. İkinci Grup, Meclis Reisinin Diktatörlüğe doğru gittiğinden şüpheliydi. Teşkilâtı Esasiye ve Başkumandanlık Kanunlarına göre, Meclis Reisi istediği takdirde hem İcra Vekilleri Heyetine ve hem de Meclise icrayı nüfuz edebiliirdi. Birinci Grup âzasından ve Gazi Paşanın yakınlarından olan bazı mebus-

lar, İkinci Grup üzerine tazyik yapabilmek için icabında Reisin diktatörece teşebbüsleri de olabileceğini işae etmişlerdi. Bu şâyialar üzerine endişeye düşen İkinci Grup âzaları, Meclis Reisinin tahakkümünü önlemek için mukabil teşebbüslere geçmişlerdi. Bunlardan en mühimi 1921 yılında İcra Vekilleri Hey'etinin vazife ve mes'uliyetini tâyin eden kanun lâyihası hazırlanırken, Teşkilâtı Esasiyemize kabine usulünün sokulmak istenmesiydi. Bu suretle vekillerin, Meclis Reisinin nüfuzundan çıkarılması ve bunların Meclise karşı mes'ul olması düşünülmüştü. Birinci Grup ise haklı olarak bu usulün yürürlükte bulunan Anayasamıza uymadığını ileri sürmüş, kanun lâyihasını Encümene iade ettirmişti. İkinci Grup, hazırlanan kanun tasarısının, Encümene iadesinden sonra daha esash faaliyete geçmişti. Meclis tarafından namzet gösterilmek suretiyle vekil intihabı hakkındaki 4 Kasım tarihli kanunun tatbikatında derhal müşkülât çıkarmıştı, Münhal bulunan vekâletlere intihap yapılmasına mâni olunmuştu. Bu başarıyı da kâfi görmeyen İkinci Grup, Kabine usulünün yerine yalnız Meclise karşı mes'ul ve müstakil bir Hey'eti Vekile Reisliği makamının ihdası ve diğer vekillerin namzet gösterilmek suretiyle değil, doğrudan doğruya Meclis tarafından seçilmesi için propagandaya başlamıştı. Bu mücadelede, İkinci Grup lehine tecelli etmiş, Mecliste lüzumlu ekseriyet pek kısa zamanda temin olunmuştu. Vermiş oldukları kanun tasarısı da kabul edilmişti.

Vekillerin sureti intihapları hakkındaki kanunun değişmemesi üzerine 9 Temmuz'da İcra Vekilleri, Meclis Riyasetine birer birer istifalarını vermişlerdi. Heyeti Vekile Reisi olan Erkânı Harbiye-i Umumiye Reisi Fevzi Paşanın ise, yalnız riyasetten istifası kabul edilmişti. Çünkü o güne kadar kanunla tanınmış bir Heyeti Vekile Reisliği makamı mevcut değildi. Ancak İcra Vekilleri müzakereleri idare etmek üzere arala-

ından bir zatı başkanlığa seçmişlerdi.» (Ali Fuad Cebesoy - Siyasî Hâtıralar Kısım 1, Sayfa 18-19).

O günlerde Meclisin içinde bulunduğü fikir kargaşalığı ve siyasî mücadelenin manzarasına gelince :

«Meselâ, 40 kişilik bir gizli grubun, Meclis içerisinde teşkil edilmesi de bu kabil tedbirler arasında idi. Fakat bu ve buna benzer tedbirler, Mecliste teşettüte ve ayrılığa sebep olan cereyanlara yol açmıştı. Ezcümle Meclisin bir kısım selâhiyetlerini de üzerine alan ve Sakarya'da muvaffak olan Mustafa Kemal Paşanın pek yakında Meclise tahakküm etmek istiyeceği ve diktatörece davranacağı şâyiaları dolaşmış, şüpheli ve vehim yaratmıştı. Bu şâyialar üzerine Meclis ekseriyetini bazan kendi etrafında toplamağa muvaffak olan Müdafai Hukuk İkinci Grubu, hükümetin bir kısım mühim icraatına mâni olmakla, Mustafa Kemal Paşaya karşı da vaziyet almıştı.

Birinci ve İkinci Müdafaa-i Hukuk Gruplarının sık sık birbirleriyle çatışmaları, vekilleri ya istifaya veyahüt da istizahı kabule mecbur bırakmıştı. Bu suretle hükümet otoritesi de hissedilir bir surette sarsılmıştı. Hâtıratımın bundan evvel çıkan kısımlarında da kısaca izah ettiğim gibi, İkinci Grup, Meclis tarafından namzet gösterilmek suretiyle Vekil İntihabı hakkındaki 4 Kasım tarihli kanunun tatbikinde müşkülât çıkartmıştı. Neticede Birinci Grubun tahakkümüne ve Meclis Reisinin muhtemel diktatörlüğüne karşı kanunu istediği şekilde değiştirmeye muvaffak olmuştu. Meclis Reisi tarafından namzet gösterilmek usulü kaldırılarak, Vekillerle Vekiller Heyeti Reisinin doğrudan doğruya Meclis tarafından seçilmesine başlanmıştı. Bu yeni kanunla Meclisin İkinci Reisi Sivas Mebusu Hüseyin Rauf Bey, İcra Vekilleri Hey'eti Reisi, yani bugünkü tâbiri ile Başvekil intihap olunmuştu.

İkinci Grup bu başarısından faydalanarak daha başka teşebbüslerde de bulunmak istemişti. Fakat kuv-

vetlerin tevzini esasları üzerinde hazırladığı vekillerin vazife ve mes'uliyetleri hakkındaki kanunun tasarısını Meclisten geçirmeğe muvaffak olamamıştı.

İtilâf Devletleri, mütareke ve sulh tekliflerini tekrarladıkça, Meclis muhitinde Millî Mücadelenin sona ermek üzere olduğu fikirleri kuvvetlenmişti. Bunu bir fırsat telâkki eden İkinci Grup, Meclis Reisini diktatörlüğe çıkarmağa müsait olan Başkumandanlık Kanununun harp henüz bitmeden kaldırmak istemişti. Bu gibi tarihi anlarda fevkalâde selâhiyeti haiz bulunan Millet Meclisinin diktatörlüğe karşı hassasiyetlerinin malûm olmasına rağmen bazı partizanların bu hassas durumu tahrik etmekten vazgeçmedikleri görülmüştü. Vaktile Meclis, yerinde aldığı bir kararla ve geniş selâhiyetlerle bir Başkumandanlık makamı ihdas ederek, buraya kendi reisini seçtiği zaman, millî gayeye vâsıl olmaktan başka birşey düşünmemişti. Henüz zafer kazanılmadan Başkumandanın selâhiyetlerini azaltmak veyahut Başkumandanlığı büsbütün kaldırmak, hiç şüpheşiz doğru olmazdı. Fakat partizanların diktatörlük lehindeki devamlı propagandaları, az kalsın Büyük Millet Meclisini çok yanlış ve o nispette tehlikeli bir karara sürükliecekti.»

(Ali Fuad Cebesoy - Siyasî Hâtıralar Kısım I, Sayfa 26-27).

Halbuki Mustafa Kemal Paşa, günlük hâdiselerin üzerine yükselmesini bilerek milletin yüksek menfaatlerinin endişe ve kaygusu içinde idi. Mustafa Kemal :

«İşte dedi, tahammülü az olanlar, mühim bir kitleyi arkalarında sürüklemeye ve bu suretle millî varlığımızın kuvvetini azaltmağa başlamışlardır. Bu kitleye karşı vaziyet ve tedbir almağa mecbur olduk. Onlara, şunları anlatmak istedik! İçine düşüğümüz tehlike yalnız hârici düşmanlarımızdan gelmiyor, belki daha çok, milletin bizzat mukadderatına hâkim olamamasından geliyor. Binaenaleyh devlet idaresini, padişah ve halifeye dokunmadan halkçı bir sisteme şimdiden peyderpey tebdil edecek olursak, hem bugün için daha çok emniyette bulunuruz, hem de istikbâlde bu gibi teh-

likelere bir daha mâruz kalmayız. Eğer ikinci gayemiz, demokratik idareye gitmek arzumuzu âleniyete çıkarmamış olsaydık, zafer gününe kadar sebat etmek azminde olanların da mâneviyatlarını bozacaktık. Çünkü düşmanlarımız, Tevfik Paşa Hükümetini iktidara getirmekle iradesi gevşek olan vatandaşlarımızın mücadele azimlerini ve sebatlarını azaltmak hedefini gütmüşlerdi. İkinci gayemizle demek istiyorduk ki, Meşrutiyet sistemindeki idare usulümüz bozuktur. İster Ferit Paşa gibi vatan haini bir vezir iktidara gelsin, isterse Tevfik Paşa gibi hamiyetli ve tecrübeli bir sadrazam gelsin, milletin bizzat mukadderatına hâkim olmaması yüzünden istikbalimizin kaybedilmesi tehlikesi daima kalacaktır.»

(Ali Fuad Cebesoy - Siyasî Hâtıralar Kısım I, Sayfa 23).

Mecliste diğer fırtına ise Hilâfet konusunda kopmuştu; M. Kemal

«— Selçuk Devletinin idaresinde teğettüti umumî hâsıl olması, üzerine Türkler, 699 tarihi hicrisinde Selçuk Devletinin yerine Osmanlı Devletini tesis eylediler. Bu devletin ulularından Yavuz Hazretleri 924 Hicri tarihinde Mısır'ı zaptetlediği zaman orada idam eylediği Mısır Hükmदारlarından başka ünvanı halife olan bir zat buldu. Halife sıfatının böyle âciz bir şahıs tarafından kullanılması, âlemi islâm için bir şıyn olduğunda şüphe etmediğinden o sıfatı Türkiye Devletinin kuvvâsına istinat ettirerek ihyâ ve ilâ eylemek üzere aldı.

Efendiler, Osmanlı Devleti 699 da teessüs etmişti. Hilâfeti aldığı 924 tarihinden ancak elli sene sonrasına kadar tarihî cihanda devri itilâ denilen azim ve mütevali muvaffakiyetlerle mâli olan takriben üç asırlık bir devir yaşadı. Ondan sonra efendiler, inhitat başlıyor.

— Efendiler, devri inhitatın her safhası Türkiye Devletinin hududlarını biraz daha darlaştırmıyor. Türk Milletinin maddî ve manevî kuvvetlerini biraz daha fazla taksir ediyor. Devletin istiklâlini darb ediyor, arazi, servet, nüfus, haysiyeti, millet âzami sür'atle mahvu heba oluyor. Nihayet Âli Osmanın otuz altıncı ve sonuncu padişahı Vahidettin

devri saltanatında Türk Milleti en derin hufrei esaretin önüne getiriliyor. Binlerce senelerdenberi istiklâl mefhumunun timsali aslisi olan Türk Milleti bu hufrenin içine yuvarlanmak isteniyor. Fakat bu tekmeyle vurdurmak için bir hain, bisuur, biid-rak bir hain lâzımdı. Nasıl ki, kanunen idamı lâzım gelenlerin bile ipini çekmek için kalp ve vicdanı ulviyeti insaniyeden mücerret bir mahlûk aranır, idam hükmünü verenlerin böyle adi bir vasıtaya ihtiyaçları vardır. O da kim olağıldı? Türkiye Devletinin istiklâline hâtime veren, Türkiye halkının hayatını, namusunu, şerefini imha eden, Türkiye'nin idam kararını ayağa kalkarak bütün endamiyle kabul etmek istidadında kim olağıldı? (Vahidettin, Vahidettin, Allah kahretsin sesleri.)

— Maateessüf bu milletin hükmदार diye başında bulundurduğu, Halife diye başında bulundurduğu Vahidettin, bu hareketi denaatkârânâsi ile yalnız kendisinin lâıyk olduğu bir mameleyi kabul etmiş olmaktan başka hiçbir şey yapmış olmadı. Vahidettin bu hareketle kendini öldürdü ve temsil eylediği şekli idarenin inkirasını zarurî kıldı. Fakat efendiler, millet, hiçbir vakit bu hareketi hıyanetkârânenin kurbanı olmağa razı olamazdı. Çünkü millet icabı teâmül olarak başında bulunanları mahiyetî hareketini suhuletle idrâk edecek rüşd ve kabiliyette idi. Millet tarihin vuzuhundan asırlardan beri duçar olduğu felâketlerin esbabını bir anda hülâsa edebilecek hassasiyet ve intibahta idi. Millet, şahısların saltanat hırsı, tahakküm hırsı, istilâ hırsından başlayarak temini menfaat ve rahat ve tevsii sefahat ve rezalet, iptizalî israfat gibi haris maksadlar için vasıta ve kuvvet olmak yüzünden kendi benliğini unuttakak mertebeye geçirdiği gafletlerin elim neticelerini derhal hülâsa edebilecek rüşd ve kemalde idi. Artık milletin en makul ve en meşru ve en insânî selâhiyetini istimâl etmek zamanı geldiğinde tereddüt kalmamıştı.

Makamı Hilâfet ne olacaktır? Tarihî cihanda bir Cengiz, bir Selçuk, bir Osmanlı devleti tesis eden ve bunların hepsini hâdisat ile tecbe eyliyen Türk Milleti, bu defa doğ-

rudan doğruya kendi nam ve sıfatında bir devlet tesis ederek bütün felâketlerin karşısında meftur olduğu kabiliyet ve kudretle ahzı mevki etti. Millet, mukadderatını doğrudan doğruya eline aldı ve millî hâkimiyet ve saltanatı şahsında değil, bütün efradı tarafından müntehap vekillerden terekküp eden bir meclisi âlide temsil etti. İşte o Meclis, Meclisi Âlinizdir. Türkiye Müyük Millet Meclisidir. Milletın saltanat ve hâkimiyet makamı yalnız ve ancak Türkiye Büyük Millet Meclisidir. Bu makamı hâkimiyetin hükûmetine Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti derler. Bundan başka bir heyeti hükûmet yoktur ve olamaz. »

(Ali Fuad Cebesoy - Siyasî Hâtıralar Kısım I, Sayfa 128, 129, 130).

Bu arada Gazi Paşa kendi şahsına tevcih edilen kötü maksatları aşağıdaki sözlerle karşılamıştı :

«— Bu kanun teklifi bir maksadı mahsusla doğruca şahsıma taallük ettiğinden birkaç kelime ile fikrimi arz etmek istiyorum. Erzurum Mebusu Süleyman Necati, Mersin Mebusu Selâhattin ve Canik Mebusu Emin Beyler tarafından teklif olunan kanun lâyihası doğrudan doğruya benim şahsıma, vatandaşlık hukukundan iskat etmek noktaı nazarına matuftur. Öndördüncü maddede yazılı olan satırları gözden geçirecek olursanız orada deniliyor ki (Büyük Millet Meclisine âza intihap oluna bilmek için Türkiye'nin bugünkü hudutları dahilindeki mahaller ahali-sinden olmak meşruttur. Ondan sonra muhacir gelenlerden Türk ve Kürtler tarihi iskânlarından itibaren beş sene mürur etmiş ise intihap olunabilirler.)

Maalesef mahallî tevellüdüm bugünkü hududlar haricinde kalmış bulunuyor. Herhangi bir dairei intihabiyenin beş sene mütemekkini dahi değilim. Mahallî tevellüdüm bugünkü hududu millimiz haricinde kalmıştır. Fakat bu böyle ise bundan benim kat'iyen bir kasd ve kabahatim yoktur. (Hâşâ Paşa Hazretleri sesleri.) Bunun sebebi bütün memleketimizi mahv ve muzmahil etmek isteyen düşmanların harekâtında muvaffak olmaktan kısmen menedilememiş olmasıdır. Eğer düşmanlar tamamen

maksadlarına muvaffak olmuş olsalardı, Allah muhafaza etsin, bu teklifi imzalamış olan efendilerin dahi memleketleri hudut haricinde kalabilirdi. Bundan başka bu maddenin talep ettiği şartı haiz bulunmuyorsam, yani beş sene mütemadiyen bir dairei intihabiyede sakin olamamış isem, o da bu vatana ifa ettiğim hizmetler yüzündendir. Eğer bu maddenin talep ettiği şartı ihzara çalışsaydım, İstanbul'u kazandırmaktan ibaret olan Arıburnu ve Anafartalar dakı müdafaamı yapmamaklığım lâzım gelirdi. Eğer ben bir yerde beş sene oturmağa mahkûm olsaydım, Bitlis ve Muş'u aldıktan sonra Diyarbakır istikametinde tevessü eden düşmanın karşısına çıkmamaklığım, Bitlis ve Muş'u kurtarmaktan ibaret olan bu vazifei vataniyemi yapmamaklığım lâzım gelirdi. Talep ettikleri şeraiti ihraz etmek isteseydim, Suriyeyi tahliye eden orduların enkazından Halep'te bir ordu teşkil ederek düşmana karşı müdafaâ etmemekliğim lâzım gelirdi. Ondan sonra raki mesaim cümlelerin malûmudur.

Hiçbir yerde beş sene oturmaya-cak kadar mesai sarfetmiş bulunuyorum, ben zannediyordum ki, bu hizmetlerimden dolayı milletin hamiyet ve teveccühüne mazharım. Binaenaleyh bu **teveccühata mukabil vatandaşlık hukukundan iskata maruz kalacağımı** asla hâtıra getirmezdim. Teklifi imza eden efendilere söylüyorum ve bilmek istiyorum, bu efendiler dairei intihabiyeleri halkının cidi olarak fikir ve hislerine tercüman mıdırılar?

Mebus olmak itibariyle tabii şâmil bir sıfatı cami bulunuyorlar. Bu itibarla millet bu efendilerle hem-fikir midirler? (Katiyen sesleri) Beni vatandaşlık hukukundan iskat etmek selâhiyeti bu efendilere nereden verilmiştir? Bu kürsüden resmen heyeti âlinize ve bu efendilerin dairei intihabiyeleri halkına ve bütün millete soruyorum ve cevap istiyorum.»

(Ali Fuad Cebesoy - Siyasî Hâtıralar Kısım I, Sayfa 208-209).

Lozan Konferansının birinci kısmı Mecliste müzakere edilirken de üçüncü fırtına kopmuştu :

«Gazi Paşa konuşurken Meclise sinirli bir hava hâkimdi. Mustafa Kemal Paşa kürsüyü terketmiyor,

sualleri cevaplandırıyordu. Mebuslardan bir kısmı bulundukları yerlerden ayağa kalkıyor ve konuşuyorlardı. Bir kısmı da kürsünün etrafına gelmişler, Gaziye cevap yetiştiriyorlar, sualler soruyorlar, tenkidler yapıyorlardı. Bunlar arasında Ali Şükrü Bey de vardı. Paşa, sözlerini tamamladıktan sonra Ali Şükrü Beyin:

— Ben de söyleyeceğim demesi üzerine, Gazi Paşa, hiddetli bir tavırla:

— Bir haftadır söylüyorsunuz, memleketi zarardide ediyorsunuz, demiş ve elleri cebinde olduğu halde asabi bir halde kürsüden inmiş ve

— Memleketi zarardide ediyorsunuz, maksadınız nedir?

diye bağırarak Ali Şükrü Beyin üzerine yürümüştü. Bu sırada Birinci ve İkinci Grup âzalarından bazıları Meclis salonunun ortasında birbirlerine bağırmakta olan mebusların etrafını almışlardır. Gürültüler, şiddetli ve asabî hareketler oluyordu. Ali Şükrü Bey :

— Kimseyi ithama hakkınız yoktur, diye bağırıyor, Sinop Mebusu Hakkı Hami Bey :

— Mecliste emniyet yok mudur? feryadını basıyordu.

— Meclis her vakit emniyetini muhafaza eder. Şimdi de vardır. Sununuz, herkes yerine otursun. ihtariyle müdahalede bulundum. Ali Şükrü Bey'in sesi yükseliyordu :

— Emniyeti şahsiye mefkut mudur?

Emniyeti şahsiyeninin mefkut olmadığını herkesin sükunetle yerine oturmasını, aksi takdirde başka türlü hareket etmek mecburiyetinde kalacağımı hatırlattım. Lâzistan Mebusu Ziya Hurşit Bey mütemadiyen usul hakkında söz istiyordu. Sıra onun değildi. Esasen esas hakkında konuşuluyordu. Bir ara kürsüyü boş bulan Ziya Hurşit Bey oraya fırlamış :

— Reis Paşa Hazretleri, herkes söylediği sözün vatana hizmet olup olmadığını bilir. Hiç kimseden ders almağa ihtiyacı yoktur, diye söze başlamıştı ki kestim ve dedim ki :

— Hem emniyet yok diyor-sunuz, hem de kürsüye izinsiz çıkıyor, gürültüyü devam ettiriyorsunuz. E-

fendiler, yerlerinize oturunuz. Beni başka türlü tedbirler almağa mecbur bırakmayınız, demiştim.

Müzakeerler çok ehemmiyetli ve çok ciddi bir şekil almıştı. Müdahalelerim artık tesirini göstermiyordu. Gürütülerin çoğalmasından bir şey anlaşılmaz olmuştu. Herkes ayakta idi. Riyaset kürsüsünün önünde Birinci ve İkinci Grup âzalarından çok sinirlenmiş olanlar karşıya gelmiş ve âdeta iki muhasım cephe teşkil etmişlerdi, birbirlerini tehdit ve itham ediyorlardı. Bu halin biraz daha devamı, müessif hâdiselelere sebep olacaktı. Hattâ birbiri aleyhine tabanca vesaire istimaline kadar vardırılabilirdi. İntizamı iade maksadiyle meclis emniyet memurlarını çağıramazdım. Çünkü, müza-

kereler gizli idi. Kürsüden inmiş olan Gazi de onlara katılmıştı. Muhakkak bu vaziyeti sür'atle önlemek icabediyordu. Ne yapabiliyordum?

Derhal hatırıma riyasetin tarihi çanını iki tarafın ortasına atıp husule gelecek gürültü ve şaşkınlıktan istifade etmek gelmişti. Hemen tasavvurumu tatbik ettim ve herkes çanın atıldığı yerden uzaklaştı, umumi bir sükûnet ve hareketsizlik hâsıl oldu, ben de bu sayede müzakereleri bir an için tatile muvaffak oldum.

Müzakereleri tekrar açtığım zaman hava biraz sükûnet bulmuştu.

Söz sırası gelmişken Van Mebusu Haydar Beyi kürsiye dâvet ettim. Kürsiye gelen Haydar Bey Musul hakkında izahat verir ve temen-

nilerde bulunurken sükûnet avdet etmiş ,mehuslar hatibî dinlemeye başlamışlardı.»

(Ali Fuad Cebesoy - Siyasî Hâtıralar Kısım I, Sayfa 287-288)

İstiklâl Mücadelesi kazanıldıktan sonra Büyük Millet Meclisinin sinesinde kopan bu fırtınalar genç Cumhuriyeti, Lozan Konferansında başarı sağlamaktan, inkılaplara girişmekten, memleketi imar etmekten alıkoyamamıştır. Bilâkis bu iç siyasi mücadele, yıpratıcı manzarasına rağmen milletçe dinamizminin normal tezahüründen başka bir şey değildir.

Yeter ki Türk toplumunun içinde her fert teker teker, varlığımızın sebebi hikmeti olan milletçe gayelerimizi müdrik bulunsun,

Betonun Nufuziyeti

Çeviren :
Abdi AKÖREN
Yük. Müh.

○

Normal olarak bütün meslektaşlarca çok iyi olarak malumdur ki ki bir beton tabiatı itibarıyla mesamî bir maddedir. Zira; betonu vücuda getiren agreganın bilcümle boşluklarının, hiç kalmıyacak şekilde, çimento tarafından tamamen doldurulmasına aslâ imkân yoktur.

Yine hepimiz pek iyi biliriz ki; işlenebilen evsafaiki bir betonda çimentonun hidrasyonuna lüzumlu olan «optimum» miktardaki sudan çok fazla miktarda bir suya ihtiyaç vardır.

Bundan başka; su ve çimentonun mutlak hacmi aralarındaki kimyevî birleşme ilerledikçe azalır bu sebeple; hiçbir zaman ve hiçbir betonda bidayette taze harca lüzum gelen «Su - Çimento» nispetinin devam ettirilmesine veyahut; başka bir deyimle baki kalmasına imkân yoktur. Diğer taraftan; zaman geçtikçe beton katılaşır, işte bu suretle zarurî olarak boşluklar kalır, bunlardan hiçbir suretle ve hiçbir vasıta ile icinap eylemeğe imkân yoktur.

Ancak; şunun bilinmesinde fayda görürüz ki ;hususî dikkat ve alâka ile ve itinalı ellerle betondaki bu boşluklar asgarî bir hadde indirilebilir. İşte bu sebeplerdir ki bir betonda tabiatı itibarıyla bertaraf olunmasına imkân olamayan hava boş-

lukları; suyun nüfuzu ve binaenaleyh betonun nüfuziyeti için çok esaslı bir sebep teşkil eder.

İşte bir betonda mevcut olan suyu emme ve nüfuziyet hassaları, betonu parçalamaya, onu hasara uğratmaya ve nihayet hayatını kısaltmaya sâik olur. Bereket versin ki; mevcut ve malûm usullerle kâfi derecede su geçirmezlik hassasını malik olan bir betonun elde edilmesi hususu imkân dahilinde bulunmaktadır. Yine bu suretle;

Meslektaşlarca iyi olarak malumdur ki agrega malzemesinin ideal granülometride olması, lüzumlu mikdar ve nispette karıştırılması, be-

ton imalinde iyi karıştırılması, suyunun lüzumlu miktarda konması ve nihayet yerine «Segregasyon» yapmadan vazedilmesi, yerinde iyice sıkıştırılması ve normal şekilde ve lüzumlu miktarda her türlü tesirâtı havaiyeden korunması suretiyle nüfuziyeti asgarî hadde indirilmiş bir beton elde edilmesi çok zor bir şey olmayıp daima mümkündür.

Yalnız bütün bu şartlara çok kere riayet edilmediği bir vâkıa olduğu kadar; alınan neticenin de elem verici olduğu da aynı şekilde yine bir vâkıadır. Bir betonun nüfuziyeti ekseriya ve sureti umumiyede prizi esnasında vâsi mikyasta tahaddüs eder sulp beton kitlesinin yerine konmasını hemen takip eden anlarda, beton cüzülerinde birçok su kanalcıkları teşekkül etmeğe ve bunlardan mevcut beton suyu yükselmeğe başlar, gerçi; bu suyun bir kısmı aşağıda agrega tarafından tutulur ve diğer bir kısmı da çimento cüzülerinin mevcut olan çok ufak boşluklarını doldurmayacağı saide de; yine geri kalan su uçunca bırakmış olduğu boşluklar nüfuziyetin sebep ve saikleri olmuş olur.

Bir de, çimentonun su ile hidrasyonu esnasında bu su boşluklarını azaltan ve su geçirmezlik hassasını arttıran «Kolloidal» bir pelte teşek-

I. TEKNİK KONGRE RAPORLARI CİLTİ OLARAK SATILIYOR

51 rapor ve genel rapordan ibaret I. Teknik Kongre neşriyatı ciltli olarak hazırlanmıştır. Raporlarını tam olarak Odaya teslim edenlere 12,50 T.L. mukabilinde bir ciltli takım verilecektir